

Prohlášení o majetku

Přečinu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku se zpravidla nedopustí statutární orgán obchodní společnosti daňového dlužníka, pokud jako osoba povinná učinit prohlášení o majetku na základě výzvy správce daně podle § 180 daňového řádu učiní kroky ke splnění této výzvy tím, že zpracováním a podáním takového prohlášení pověří další k tomu způsobilé osoby pracující pro obchodní společnost (ať zaměstnance či externí smluvně zajištěný subjekt zpracovávající účetnictví), na něž se důvodně spoléhá, neboť v takovém případě z důvodu (nepřiměřeného) spoléhání se na konkrétní okolnosti nejedná ani s úmyslem nepřímým podle § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku, není-li nakonec prohlášení o majetku uvedenými osobami podáno.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 5 Tdo 1114/2020-144 ze dne 22.10.2020)

Nejvyšší soud rozhodl v neveřejném zasedání o dovolání, které podal obviněný R. I., nar. XY v XY v XY, občan Ruské federace, bytem XY, proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 1. 7. 2020, sp. zn. 5 To 109/2020, jenž rozhodoval jako soud odvolací v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 2 T 173/2019, tak, že podle § 265k odst. 1 tr. řádu se zrušují usnesení Městského soudu v Praze ze dne 1. 7. 2020, sp. zn. 5 To 109/2020, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 12. 2. 2020, sp. zn. 2 T 173/2019. Podle § 265k odst. 2 tr. řádu se zrušují také další rozhodnutí obsahově navazující na zrušené rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. řádu se Obvodnímu soudu pro Prahu 4 přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

I. Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 12. 2. 2020, sp. zn. 2 T 173/2019, byl obviněný R. I. uznán vinným přečinem porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 zákona č. [40/2009](#) Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „tr. zákoník“), za něž byl obviněnému podle § 227 tr. zákoníku za použití § 67 odst. 2 písm. a), odst. 3 a § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku uložen peněžitý trest ve výši 60 000 Kč, vyměřený v 60 denních sazbách po 1 000 Kč a pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, byl podle § 69 odst. 1 tr. zákoníku stanoven náhradní trest odnětí svobody v trvání 60 dnů.

2. Uvedeného trestného činu se obviněný podle rozsudku soudu prvního stupně dopustil (zjednodušeně uvedeno) tím, že dne 1. 2. 2019 jako jednatel obchodní společnosti P., IČ: XY, tehdy se sídlem XY, nyní se sídlem XY (dále ve zkratce jen „P.“), převzal do vlastních rukou výzvu Finančního úřadu pro Hlavní město Praha, Územní pracoviště pro Prahu – Jižní Město (dále ve zkratce jen „finanční úřad“), ze dne 10. 1. 2019, k podání prohlášení o majetku, podle níž měl prohlášení o majetku obchodní společnosti P. učinit ve lhůtě 15 dní ode dne doručení této výzvy, avšak obviněný ve stanovené lhůtě toto prohlášení nepodal, přestože byl ve výzvě poučen o trestní odpovědnosti za nesplnění této povinnosti.

3. Proti rozsudku soudu prvního stupně podal obviněný odvolání, o němž rozhodl Městský soud v Praze usnesením ze dne 1. 7. 2020, sp. zn. 5 To 109/2020, tak, že jej podle § 256 tr. řádu zamítl.

II. Dovolání obviněného R. I.

4. Obviněný podal proti citovanému usnesení Městského soudu v Praze prostřednictvím svého obhájce dovolání z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu, protože napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení. Namítl také porušení práva na spravedlivý proces.

5. Obviněný nejprve poukázal na rozpor mezi rozhodnutím odvolacího soudu a samotným průběhem řízení před tímto soudem, u něhož se dne 3. 6. 2020 konalo veřejné zasedání, které po přednesu závěrečných návrhů, v nichž i státní zástupce vyjádřil určité pochybnosti o naplnění všech znaků žalovaného přečinu, bylo odročeno za účelem vyhlášení rozhodnutí na 1. 7. 2020. Důvodem mělo být, že se očekává v nejbližší době vydání či publikování rozhodnutí Nejvyššího soudu v obdobné trestní věci. Následně odvolací soud svým usnesením zamítl podané dovolání a v jeho odůvodnění uvedl, že neměl o naplnění zákonných znaků uvedeného trestného činu sebemenší pochybnost, k tomu odkázal na starší judikaturu, konkrétně na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. 5 Tdo 1554/2019.

6. Obviněný dále namítl, že ve skutkové větě rozsudku soudu prvního stupně zcela chybí popis způsobu nesplnění nebo nikoli řádného splnění zákonné povinnosti. Podle jeho názoru je tento popis zkratkovitý a teprve v právní větě byl vybrán jeden ze způsobů porušení zákonné povinnosti spočívající v tom, že ji obviněný odmítl splnit. Podle obviněného popis skutku tak nenaplnjuje všechny zákonné znaky skutkové podstaty uvedeného trestného činu. Lze si totiž představit mnoho důvodů, kdy nereagování na výzvu ve stanovené lhůtě nemusí mít žádný trestněprávní dopad na adresáta výzvy (případy úmrtí, nemoci apod.). Chybějící část skutku má totiž vztah i k subjektivní stránce skutkové podstaty uvedeného trestného činu. Přečin porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku je přitom trestným činem úmyslným a v daném případě podle něj důkazy provedené v řízení před soudem odporují závěru, že by obviněný jednal v přímém nebo nepřímém úmyslu. V tomto směru odkázal na obsah e-mailové komunikace mezi pracovníky účetní firmy Z., svědkyň M. N. H. a M. T., a daňového poradce, svědka P. P., se kterými obchodní společnost P. spolupracovala.

7. Obviněný dále poukázal na význam slova „odmítnout“, jeho jednání však takto podle něj označit nelze, pokud se neužije značně extenzivní výklad spočívající v tom, že následně nezkontroloval splnění povinnosti. Podle jeho přesvědčení soudy nižších stupňů citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu se týkala skutkově odlišných věcí a na jeho trestní věc nedoléhala. To platí i pro usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. 5 Tdo 1534/2019 (správně má jít o sp. zn. 5 Tdo 1354/2019), na které poukázal odvolací soud. Opakovaně odkázal na vyjádření svědka P. P., že oblast účetnictví je oblastí značně nepřehlednou, a na e-mail svědkyně M. T., kterým jej „uklidnila, že se ho to osobně netýká“. Obviněný také namítl, že uložený trest svou výměrou neodráží důkazní situaci, polehčující okolnosti a povahu deliktu, který je deliktem bagatelním.

8. Obviněný ze všech důvodů navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů nižších stupňů včetně obsahově navazujících rozhodnutí a aby věc vrátil k novému projednání a rozhodnutí soudu prvního stupně.

III. Vyjádření k dovolání

9. K dovolání obviněného se vyjádřil nejvyšší státní zástupce prostřednictvím státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství.

10. Nejprve upozornil, že v rámci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu nelze vytýkat nesprávnost nebo neúplnost skutkových zjištění, popř. nesprávnost hodnocení důkazů soudy.

Námítky, jimiž obviněný poukázal na postup odvolacího soudu při odročení veřejného zasedání, neodpovídaly formálně deklarovanému odvolacímu důvodu ani žádnému jinému odvolacímu důvodu. I kdyby měl odvolací soud pochybnosti o správnosti rozhodnutí soudu prvního stupně a veřejné zasedání odročil v očekávání nějakého zásadního judikaturního počínu Nejvyššího soudu, nebylo by možné hovořit o porušení práva na spravedlivý proces, pokud by odvolací soud následně svoje stanovisko změnil. Mimo rámec deklarovaného důvodu se nacházely i námítky obviněného týkající se nepřiměřenosti uloženého trestu.

11. Státní zástupce považoval za relevantně uplatněnou námitku obviněného, podle které ve skutkové větě nebyly uvedeny okolnosti odpovídající zákonnému znaku „odmítnutí“ splnění zákonné povinnosti. Vytkl soudům nižších stupňů, že vymezení vytýkaného jednání tak, že obviněný „ve stanovené lhůtě toto prohlášení nepodal“, bylo zkratkovité a bylo by vhodnější alespoň stručně uvést důvody tohoto „nepodání“. Přesto takto vymezený popis skutku považoval ještě za akceptovatelný a neodůvodňující zrušení napadených rozhodnutí, byť šlo o případ do určité míry hraniční.

12. Další námítky týkající se subjektivní stránky trestného činu bylo možné pod deklarovaný důvod podřadit jen s jistou dávkou tolerance. Státní zástupce nejprve upozornil na závěry soudů nižších stupňů a odůvodnění jejich rozhodnutí. Soud prvního stupně považoval za věrohodnou obhajobu obviněného, podle kterého o doručené výzvě informoval jak externí účetní společnosti, tak i daňového poradce svědka P. P. Konstatoval, že obviněný delegoval odpověď na výzvu finančnímu úřadu na svědkyni M. T. z účetní společnosti Z., která tímto úkolem pověřila svědkyni M. N. H., zaměstnankyni téže účetní společnosti, jež celou věc řešila se svědkem P. P. Soud také považoval za prokázané, že všichni tři svědci záležitost vypracování prohlášení o majetku obchodní společnosti P. řešili, avšak celá záležitost zůstala nevyřízená, neboť na ni všichni tři svědci zapomněli. Současně konstatoval, že osobou zodpovědnou za splnění této zákonné povinnosti byl obviněný jako jednatel obchodní společnosti P. Obviněný se poté o celou záležitost již nezajímal a jím vedená obchodní společnost P. ve stanovené patnáctidenní lhůtě prohlášení o majetku nepodala. Svědek P. P. již v kritické době neměl oprávnění zastupovat obchodní společnost P. před finančním úřadem. Soudy nižších stupňů proto dospěly k závěru, že obviněný jednal minimálně ve formě úmyslu nepřímého, neboť musel být srozuměn s tím, že svým jednáním může porušit zájem státu na řádné činnosti orgánů veřejné moci. Srozumění obviněného bylo podle nich zřejmé z nezájmu zabývat se splněním uložené povinnosti poté, co její vyřízení delegoval na výše uvedené externí spolupracovníky (jak vyplývá z bodů 8. a 9. odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně). Soud odvolací zase poukázal na závěry usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. 5 Tdo 1354/2019, a odmítl jako bezpředmětnou obhajobu obviněného o delegování povinnosti na účetního či jinou osobu.

13. Státní zástupce k tomu uvedl, že „odmítnutí“ ve smyslu § 227 tr. zákoníku může spočívat i v pouhé nečinnosti pachatele, který po doručení výzvy k učinění prohlášení o majetku neuvede příslušnému orgánu veřejné moci žádné údaje o svém majetku nebo majetku právnické osoby, za kterou je oprávněn jednat. Upozornil, že v daném případě však nešlo o situaci, kdy by obviněný zůstal zcela nečinný, neboť učinil opatření k tomu, aby splnění povinnosti učinit prohlášení o majetku zajistily jiné osoby. Státní zástupce v této souvislosti navrhl zabývat se otázkou, zda o „odmítnutí“ ve smyslu § 227 tr. zákoníku jde i v případě, že obviněný učiní určité kroky směřující ke splnění povinnosti učinit prohlášení o majetku, avšak jde o kroky neadekvátní a nedostatečné. Upozornil, že nebylo možné obhajobu obviněného o delegování povinnosti učinit prohlášení o majetku s odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. 5 Tdo 1354/2019, označit za bezpředmětnou, jak to učinil odvolací soud. Podle státního zástupce „odmítnutí“ splnění zákonné povinnosti učinit prohlášení o majetku ve smyslu § 227 tr. zákoníku předpokládá logicky kladný vztah pachatele k okolnosti, že prohlášení nebude učiněno, a to nejméně ve formě smíření (§ 15 odst. 2 tr. zákoníku). Obviněný však v tomto případě učinil opatření k tomu, aby povinnost učinit prohlášení byla splněna dalšími osobami, přičemž, jak připustily i soudy nižších stupňů, spoléhal na to, že tyto

osoby záležitost s prohlášením o majetku vyřeší. Ze skutkových zjištění přitom nevyplývá, že by obviněný měl v minulosti s obchodní společností Z., zpracovávající účetnictví, a v ní působícími svědkyněmi M. T. a M. N. H., popř. s daňovým poradcem P. P., nějaké negativní zkušenosti při vedení daňové a účetní agendy. Také ze skutkových zjištění nevyplývá, že by některý ze svědků obviněnému sdělil, že se věcí zabývat nebude, resp. že už není oprávněn věc řešit. Daňový poradce, svědek P. P., připustil, že s obviněným byl ústně dohodnut na spolupráci v daňových věcech i po skončení plné moci a že se věcí nezabýval, protože na ni zapomněl (viz bod 3. odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně). Za této situace podle názoru státního zástupce nelze dovozovat, že obviněný sice pověřil zpracováním prohlášení o majetku jiné osoby, současně však byl srozuměn s tím, že tak tyto osoby neučiní. K tomu doplnil, že obě svědkyně M. T. i M. N. H. měly k dispozici elektronický podpis obviněného (viz bod 2. odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně). Z těchto okolností šlo podle jeho názoru dovést pouze to, že vzhledem k relativně krátké lhůtě obviněný o možnosti, že povinnost učinit prohlášení nebude splněna, věděl, ale bez přiměřených důvodů se domníval, že tato okolnost nenastane. Státní zástupce uzavřel, že takový psychický vztah obviněného k nesplnění zákonem uložené povinnosti však odpovídal zavinění z vědomé nedbalosti ve smyslu § 16 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, nikoliv však zavinění ve formě nepřímého úmyslu ve smyslu § 15 odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. zákoníku. Státní zástupce proto navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení odvolacího soudu a přikázal odvolacímu soudu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Zároveň vyslovil souhlas s projednáním věci v neveřejném zasedání i pro případ jiného rozhodnutí ve smyslu § 265r odst. 1 písm. c) tr. řádu.

14. Vyjádření státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství bylo zasláno k případné replice obviněnému, který tohoto práva do konání neveřejného zasedání nevyužil.

IV. Posouzení důvodnosti dovolání

a) Obecná východiska

15. Nejvyšší soud nejprve zjistil, že jsou splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení a zabýval se otázkou povahy a opodstatněnosti uplatněných námitek ve vztahu k označenému dovolacímu důvodu.

16. Dovolání je svou povahou mimořádným opravným prostředkem, který na rozdíl od odvolání či některých jiných opravných prostředků není možné podat z jakéhokoli důvodu, ale jen z některého z taxativně vymezených dovolacích důvodů podle § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. řádu, resp. podle § 265b odst. 2 tr. řádu. Podání dovolání z jiného důvodu je vyloučeno. Přitom nestačí, aby zákonný dovolací důvod byl jen formálně deklarován, ale je třeba, aby námítka dovolatele svým obsahem takovému důvodu odpovídaly.

17. Nejprve je třeba zmínit, že obviněný sice formálně deklaroval dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu, ve skutečnosti měl patrně na mysli dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. l) tr. řádu v jeho druhé alternativě, neboť se domáhal přezkumu rozhodnutí odvolacího soudu, kterým odvolací soud zamítl jeho řádný opravný prostředek, odvolání, proti odsuzujícímu rozsudku soudu prvního stupně, tj. proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) tr. řádu, přestože byl v řízení mu předcházejícím podle obviněného dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu. Obviněný tak neoznačil správně dovolací důvod, na jehož základě by měl Nejvyšší soud napadené rozhodnutí přezkoumat, toto pochybení však samo o sobě nebylo natolik závažné, aby Nejvyšší soud jen proto dovolání obviněného odmítl.

18. Obviněný uplatnil dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu. Dovolání z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu je možno podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Jde

tedy o nesprávný výklad a použití norem trestního práva hmotného, případně na něj navazujících hmotněprávních norem jiných právních odvětví. Podstatou je vadné uplatnění příslušných ustanovení hmotného práva na skutkový stav zjištěný soudem prvního a druhého stupně. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu je dán zejména tehdy, jestliže skutek, pro který byl obviněný stíhán a odsouzen, vykazuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, anebo nenaplnuje znaky žádného trestného činu. Nesprávné právní posouzení skutku může spočívat i v tom, že rozhodná skutková zjištění sice potvrzují spáchání určitého trestného činu, ale soudy nižších stupňů přesto dospěly k závěru, že nejde o trestný čin, ačkoli byly naplněny všechny jeho zákonné znaky. Tento dovolací důvod ovšem nespočívá v případném procesním pochybení soudů nižších stupňů ani v tom, že se dovolatel sice domáhá použití norem hmotného práva, ale na takový skutek, k němuž dospěl vlastní interpretací provedených důkazů, které soudy prvního a druhého stupně vyhodnotily odlišně od názoru dovolatele. Dovolání s poukazem na citovaný důvod nemůže být založeno na námitkách proti tomu, jak soudy hodnotily důkazy, jaká skutková zjištění z nich vyvodily, jak postupovaly při provádění důkazů, v jakém rozsahu provedly dokazování apod. Dovolání je koncipováno jako mimořádný opravný prostředek a je tudíž určeno k nápravě pouze závažných právních vad pravomocných rozhodnutí.

b) K vlastním námitkám obviněného

19. Předně je třeba uvést, že uplatněnému dovolacímu důvodu ani žádnému jinému dovolacímu důvodu vůbec neodpovídaly námitky obviněného proti procesnímu postupu soudů nižších stupňů, zejména námitka rozporu mezi rozhodnutím odvolacího soudu a samotným průběhem řízení před tímto soudem, ani námitka nepřiměřenosti uloženého trestu. Nejvyšší soud nezjistil zásadní porušení základních práv obviněného, a to ani porušení práva na spravedlivý proces, pro které by mělo dojít ke kasačnímu zásahu Nejvyššího soudu, jakkoliv je možno s obviněným souhlasit, že odročením veřejného zasedání za účelem vyhlášení rozhodnutí o téměř jeden měsíc odvolací soud znatelně překročil (pořádkovou) lhůtu stanovenou trestním řádem v § 128 odst. 3 tr. řádu, který se užije i v případě vyhlášení usnesení (viz § 138 tr. řádu). Důvodem kasačního zásahu Nejvyššího soudu byly jiné důvodné námitky obviněného proti hmotněprávnímu posouzení skutku soudy nižších stupňů.

20. Zásadní výhrady obviněného, které uznal důvodnými ve shodě se státním zástupcem i Nejvyšší soud, totiž směřovaly proti správnosti právního posouzení skutku jako přečinu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku, a to z důvodu absence zavinění v požadované úmyslné formě, což se též projevilo v nedostatečném popisu skutku (a to i ve znaku jednání), který neodráží naplnění veškerých nezbytných znaků skutkové podstaty daného trestného činu.

21. Jednání obviněného bylo soudy nižších stupňů posouzeno jako přečin porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku. Nejvyšší soud v obecné rovině připomíná, že tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo v řízení před soudem nebo jiným orgánem veřejné moci odmítne splnit zákonnou povinnost učinit prohlášení o majetku nebo se takové povinnosti vyhýbá nebo v takovém prohlášení uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje. Ustanovení § 227 tr. zákoníku je tak typickým formálním deliktem, kterým se postihuje určité jednání, aniž by se současně žádalo způsobení nějakého účinku, resp. škodlivého následku.

22. Obviněnému bylo podle rozsudku soudu prvního stupně kladeno za vinu, že v řízení před jiným orgánem veřejné moci (finančním úřadem) odmítl splnit zákonnou povinnost učinit prohlášení o majetku tím, že nepodal ve stanovené lhůtě 15 dnů ode dne doručení výzvy prohlášení o majetku obchodní společnosti P., jejímž byl jednatelem a společníkem, přestože byl ve výzvě poučen o možné trestní odpovědnosti za nesplnění této povinnosti.

23. Podle skutkových zjištění soudu prvního stupně byla výzvou finančního úřadu ze dne 10. 1. 2019

(č. l. 16-17 trestního spisu) vyzvána obchodní společnost P. k podání prohlášení o majetku podle § 180 odst. 1 zákona č. 280/2009, daňového řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce jen „DŘ“). Jediným jednatelem a společníkem uvedené obchodní společnosti byl obviněný. Ve stejný den byla výzva doručena do datové schránky obchodní společnosti P., do které se přihlásila pověřená osoba, a dne 1. 2. 2019 byla výzva doručena do vlastních rukou obviněnému. Obviněný následně zaslal výzvu obchodní společnosti Z., která pro obchodní společnost zpracovávala účetnictví a kterou pověřil vyřízením věci. Konkrétně se obrátil na svědkyni M. T., která tento úkol poté přidělila další zaměstnankyni, svědkyni M. N. H., aby vypracovala prohlášení o majetku. Kopii této výzvy obviněný též zaslal daňovému poradci, svědkovi P. P., se kterým spolupracoval a se kterým měl ústní dohodu, že v případě potřeby se na něj mohl kdykoliv obrátit ve věcech daní a poplatků, a to i po skončení zplnomocnění k zastupování před finančním úřadem. Přístup do datové schránky obchodní společnosti P. měly obě dvě zmíněné pracovnice, svědkyně M. T. i M. N. H., které také disponovaly elektronickým a autorizačním podpisem obviněného. Bylo také prokázáno, že dne 10. 1. 2019 svědkyně M. N. H. výzvu přeposlala daňovému poradci, svědkovi P. P., a že mezi nimi proběhla e-mailová komunikace týkající se předmětné výzvy. Svědek P. P. pak přislíbil, že se na to podívá, čímž to považovala svědkyně M. N. H. za vyřízené. Soud prvního stupně tedy vzal za prokázané, že se všichni tři výše jmenovaní svědci výzvou k vypracování prohlášení o majetku zabývali, každý z nich se pak spoléhal na to, že toto prohlášení bude vypracováno a odesláno někým jiným, což vedlo k tomu, že na výzvu nakonec nikdo nereagoval, neboť na ni všichni (včetně obviněného) zapomněli.

24. Naplnění skutkové podstaty předpokládá porušení zákonné povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku tím, že ji pachatel odmítne splnit, vyhýbá se jejímu splnění nebo uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje. Podle § 180 DŘ je osobou povinnou podat prohlášení o majetku dlužník. V případě daňového dlužníka obchodní společnosti P. to byl obviněný, který byl jejím jediným jednatelem a jemuž byla v souladu s právem výzva zaslána.

25. Podle § 180 odst. 1 DŘ nebyl-li nebo nemohl-li být vymáhaný nedoplatek uhrazen daňovou exekucí přihlášením pohledávky z účtu poskytovatele platebních služeb, má na výzvu správce daně dlužník povinnost podat ve stanovené lhůtě prohlášení o majetku. Lhůta pro podání prohlášení o majetku nesmí být kratší než 15 dnů ode dne doručení výzvy. Ve výzvě správce daně zároveň poučí dlužníka o povinnostech spojených s doručením výzvy a o případných následcích spojených s nepodáním prohlášení nebo uvedením nepravdivých anebo hrubě zkreslených údajů; ohledně nesplnění této povinnosti není správce daně vázán povinností mlčenlivosti pro účely trestního řízení.

26. Ustanovení § 227 tr. zákoníku výslovně neupravuje formu zavinění, proto se užije obecného pravidla obsaženého v § 13 odst. 2 tr. zákoníku, podle něhož k trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že stačí zavinění z nedbalosti. Podle § 15 odst. 1 tr. zákoníku je trestný čin spáchán úmyslně, jestliže pachatel a) chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem (přímý úmysl), nebo b) věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn (nepřímý úmysl). Podle § 15 odst. 2 tr. zákoníku se srozuměním rozumí i smíření pachatele s tím, že způsobem uvedeným v trestním zákoně může porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem. Naproti tomu o vědomou nedbalost se podle § 16 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku jedná, jestliže pachatel věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí, a o nevědomou nedbalost podle § 16 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku jde, jestliže pachatel nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl.

27. Jak též vyplývá z výše uvedeného, zavinění je vnitřní psychický vztah pachatele ke skutečnostem zakládajícím trestný čin a je vybudováno na dvou složkách, a sice na složce vědomostní (intelektuální) a složce volní. Složka intelektuální zahrnuje jak vnímání, tak i představu určitých

okolností, může být v podstatě odstupňována tak, že subjekt o určitých okolnostech ví jistě, případně si určité okolnosti představuje jako možné anebo určité okolnosti nezná, neví o nich. Složka volní může být též odstupňována a vyjadřuje pachatelův kladný vztah k takovým okolnostem, které si logicky musí představovat alespoň jako možné, přičemž subjekt může některé okolnosti chtít, případně může být s určitými okolnostmi srozuměn, anebo na druhou stranu určité okolnosti nechce, není s nimi ani srozuměn, nemá k nim kladný volní vztah. Úmysl se od nedbalosti odlišuje především právě volní složkou, která u nedbalosti chybí, zatímco u úmyslu je dána vždy.

28. O úmysl přímý tak jde především v případech, kdy pachatel ví jistě, že svým jednáním poruší nebo ohrozí zájem chráněný takovým zákonem, v takových případech nemůže takový výsledek svého jednání nechtít (vědomí jistoty a chtění). Dále jde o úmysl přímý, pokud pachatel považuje za možné, že svým jednáním takové porušení nebo ohrožení způsobí, a zároveň je chce způsobit (vědomí možnosti a chtění). O úmysl nepřímý jde v případech, kdy pachatel ví o možnosti, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit tento zájem, a pro ten případ je s tím srozuměn, a to alespoň do té míry, že je s tím smířen (vědomí možnosti a srozumění). Naproti tomu o vědomou nedbalost [§ 16 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku] jde tehdy, pokud pachatel sice ví, že svým jednáním může porušit či ohrozit zájem chráněný trestním zákoníkem, ale bez přiměřených důvodů spoléhá, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí. O případ nevědomé nedbalosti [§ 16 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku] jde, pokud pachatel ani neví, že svým jednáním může porušit či ohrozit zájem chráněný trestním zákoníkem, ač o tom vzhledem k okolnostem a ke svým poměrům vědět měl a mohl (srov. Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až § 139. Komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, zejména str. 202 a násled.; Šámal, P. a kol. Trestní právo hmotné. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016, str. 179 a násled.; Jelínek, J. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 7. vyd. Praha: Leges, 2019, str. 229 a násled.).

29. Předpokladem právního závěru o formě zavinění jsou vždy náležitá skutková zjištění týkající se obou uvedených složek, na nichž je zavinění založeno, a to ve vztahu ke všem rozhodným okolnostem, které musí být zaviněním kryty – především k tzv. deskriptivně-objektivním znakům skutkové podstaty, ale též ke znakům normativním, u nichž postačí laická představa pachatele. V daném případě ovšem skutkové závěry učiněné soudy nižších stupňů nedovolují označit obě nezbytné složky úmyslu, tj. složku vědomostní i volní, za naplněné.

30. Je tak třeba souhlasit s námitkou obviněného, které přisvědčil i státní zástupce ve svém vyjádření k dovolání, že se soudy nižších stupňů dostatečně nezabývaly formou zavinění jako znaku subjektivní stránky skutkové podstaty daného trestného činu, resp. že nesprávně dospěly k závěru, že učiněná skutková zjištění odpovídají zavinění ve formě nepřímého úmyslu a že lze konstatovat, že obviněný byl srozuměn s tím, že požadované prohlášení o majetku nepodá, resp. dokonce odmítne jej podat (ostatně tomu neodpovídá ani popis skutku, v němž jsou koncizní formou shrnuty skutkové závěry soudu prvního stupně). Učiněná skutková zjištění totiž neodpovídají vůbec naplnění prvku vůle alespoň ve formě srozumění, a to dokonce ani v podobě smíření ve smyslu § 15 odst. 2 tr. zákoníku, protože podle zjištění soudů nižších stupňů obviněný činil kroky k tomu, aby svou povinnost splnil, splnit ji též chtěl, obával se možného trestního postihu, a proto také pověřil jejím splněním další pracovníky, kterým důvěřoval a na něž se spoléhal, že za něj takové prohlášení zpracují a věc s finančním úřadem vyřídí. To platí tím spíše, že mělo jít jen o oznámení, že obchodní společnost P. je v podstatě nemajetná (alespoň jak to vyplývá z vyjádření svědků a též z listinných důkazů o jejich vzájemné komunikaci), což nebylo nijak vyvráceno. Jinými slovy se obviněný spoléhal na konkrétní okolnosti, pro které neměl nastoupit následek v podobě ohrožení zájmu státu na řádné činnosti orgánů veřejné moci, aby mohly náležitě zjistit existenci majetku a jeho případný rozsah pro účely daňového řízení, tedy konkrétně na pomoc k tomu zjednaných osob. Jak správně upozornil státní zástupce, takové spoléhání se na konkrétní okolnosti, umožňují nejvýše závěr o vědomé nedbalosti podle § 16 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, nikoliv však o nepřímém úmyslu podle § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku. Nelze tak ani konstatovat, že by obviněnému bylo lhostejné, že k podání prohlášení o

majetku nedojde, naopak chtěl takové prohlášení podat, učinil pro to také kroky, které ze svého pohledu považoval za dostatečné, pouze pak rezignoval na kontrolu splnění svých pokynů. V tom lze shledat nanejvýše jeho nedbalost, nikoli však již úmysl, neboť rozhodně nelze říci, že tím vyjadřoval svůj kladný postoj k uvedené alternativě, naopak jeho stanovisko k takové alternativě bylo jednoznačně negativní, obviněný si toto nepřál, spoléhal se na konkrétní okolnosti (na zodpovědný postup k tomu konkrétně pověřených osob), pro které se důvodně domníval, že takový výsledek nenastane, ač se nakonec ukázalo, že šlo o spoléhání se nepřiměřené. K posouzení přiměřenosti jeho důvodů je přitom nutno přistoupit z hlediska zkušeností pachatele a ostatních okolností případu (srov. rozhodnutí č. 45/1965 a č. [29/2012](#) Sb. rozh. tr.).

31. Ze skutkového stavu zjištěného soudy nižších stupňů přitom jasně plyne, že dovolatel si byl dobře vědom trestních následků, které by mu hrozily, kdyby vůči správci daně neučinil pravdivé prohlášení o majetku, takový důsledek si rozhodně nepřál, a proto podnikl vše, co v daný okamžik ze svého pohledu považoval za potřebné, tedy obrátil se na subjekt, který mu zpracovával účetnictví a který tak měl přehled o majetku jím řízené obchodní společnosti P., za kterou měl učinit prohlášení o majetku, a také na svého daňového poradce, kterého běžně využíval pro komunikaci s finančním úřadem, a to s požadavkem, aby takové prohlášení o majetku v požadované formě připravili a též jej podali. Bylo též zjištěno, že svědkyně mohly jeho jménem činit podání vůči úřadům, disponovaly jeho elektronickým podpisem a přístupem do datové schránky, vždy se v tomto ohledu na ně spoléhal a nebylo zjištěno, že by předtím jeho očekávání nebyla naplněna. Nadto je třeba upozornit, že obviněný je cizincem, občanem Ruské federace, tím spíše lze uvěřit tomu, že se při komunikaci s úřady spoléhal na pomoc jiných k tomu povolaných osob. Jak již bylo uvedeno, další osoby, na které se obrátil, měly přístup do datové schránky obchodní společnosti P., disponovaly elektronickým podpisem obviněného, o výzvě vzájemně komunikovaly ústně i prostřednictvím e-mailů, obviněného ujistily, že se nemusí obávat a že se o to postarají, nakonec se však spoléhaly na sebe navzájem a na výzvu zapomněly. Nelze tedy toto jednání obviněného považovat ani za odmítnutí splnit zákonnou povinnost učinit pravdivé prohlášení o majetku, neboť v posuzovaném případě je zřejmé, že obviněný vyvíjel úsilí a měl snahu výzvě vyhovět. V těchto souvislostech je třeba souhlasit se státním zástupcem, že obviněný činil opatření k tomu, aby povinnost učinit prohlášení o majetku byla splněna dalšími osobami, přitom spoléhal na to, že tyto osoby záležitost ohledně prohlášení o majetku vyřeší, neboť s nimi neměl v minulosti žádné negativní zkušenosti týkající se vedení daňové a účetní agendy.

32. Lze tak na základě výše uvedeného vysvětlení obecně shrnout, že přečinu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku se zpravidla nedopustí statutární orgán (zde jednatel) obchodní společnosti (zde společnosti s ručením omezeným), daňového dlužníka, pokud jako osoba povinná učinit prohlášení o majetku na základě výzvy správce daně podle § 180 daňového řádu učiní kroky ke splnění této výzvy tím, že zpracováním a podáním takového prohlášení pověří další k tomu způsobilé osoby pracující pro obchodní společnost (ať zaměstnance či externí smluvně zajištěný subjekt zpracovávající účetnictví jako zde), na něž se důvodně spoléhá, neboť v takovém případě z důvodu (nepřiměřeného) spoléhání se na konkrétní okolnosti nejedná ani s úmyslem nepřímým podle § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku, není-li nakonec prohlášení o majetku uvedenými osobami podáno.

33. Nadto lze souhlasit i s námitkou obviněného, že se soudy nižších stupňů nedostatečně vypořádaly s zásadou subsidiarity trestní represe a principem ultima ratio ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Je možno připomenout, že finanční úřad dál více s obchodní společností P. ani s obviněným nekomunikoval, po dvojím zaslání první výzvy jak do datové schránky obchodní společnosti P., tak i do vlastních rukou jednatele - obviněného, již v další komunikaci s obchodní společností P. nepokračoval, ale pouze po marném uplynutí lhůty k podání prohlášení o majetku s delším časovým odstupem podal trestní oznámení. Finanční úřad tedy obviněného znovu nevyzval ke splnění

povinnosti učinit prohlášení, o obchodní společnost a o důvody, proč prohlášení o majetku nebylo učiněno, se nijak nezajímal, nevyužil ani mírnějších postupů, které mu nabízí daňový řád, jako je uložení pořádkové pokuty podle § 247 odst. 2 DŘ (a to až do výše 500 000 Kč), která má jednak sankční charakter za nesplnění uložené povinnosti, jednak donucovací charakter, aby došlo k dodatečnému splnění uvedené povinnosti. Je sice pravdou, že Nejvyšší soud v minulosti judikoval, že opakované výzvy či další aktivity ze strany finančního úřadu není třeba (viz rozhodnutí č. [7/2017](#) Sb. rozh. tr.), nicméně toto rozhodnutí je třeba též vnímat v kontextu zjištěného skutkového stavu tehdy posuzovaného případu, který byl od nyní projednávaného případu značně odlišný (v naznačené věci totiž obviněný dále s finančním úřadem komunikoval, žádal o prodloužení lhůty, na což reagoval finanční úřad zamítnutím této žádosti, přesto vyčkal nejen doručení rozhodnutí o zamítnutí žádosti o prodloužení lhůty k podání prohlášení o majetku, ale dokonce i uplynutí samotným obviněným požadované lhůty ke splnění, přesto ani v těchto následných lhůtách obviněný svou povinnost nesplnil, neučinil tak ani poté, co byly zahájeny úkony trestního řízení – k tomu viz též rozhodnutí č. [52/2018](#) Sb. rozh. tr.). V daném případě tak finanční úřad zvolil praxi, na kterou přešel právě po publikaci zmíněného rozhodnutí č. [7/2017](#) Sb. rozh. tr. a kterou svým způsobem Nejvyšší soud odmítl již v dalším rozhodnutí č. [52/2018](#) Sb. rozh. tr. (podobně i v dalších věcech), že postupoval ryze formálně, zaslal daňovému subjektu (v tomto případě jednatelem společnosti s ručením omezeným) výzvu k podání prohlášení o majetku podle § 180 DŘ a po marném uplynutí lhůty ke splnění bez jakéhokoliv dalšího kroku podal trestní oznámení. Obviněný ovšem po výzvě policejního orgánu k podání vysvětlení v této věci (na rozdíl od případu popsaného v publikovaném rozhodnutí č. [52/2018](#) Sb. rozh. tr.) již nemohl prohlášení o majetku obchodní společnosti P. učinit, protože již nebyl jejím jednatelem (funkce jednatele mu zanikla 7. 6. 2019, úkony trestního řízení byly zahájeny dne 3. 7. 2019 a podezření bylo obviněnému sděleno až dne 24. 10. 2019).

34. Přitom je třeba připomenout, že přečin porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku je ryze formálním deliktem, jímž se postihuje jednání (a to i ve smyslu opomenutí, jak bylo vyloženo v rozhodnutí č. [7/2017](#) Sb. rozh. tr.), aniž by bylo třeba škodlivého následku, tím spíše je třeba se důsledně zabývat i společenskou škodlivostí takového činu a možnostmi jeho postihu podle jiných právních předpisů, jak vyplývá z § 12 odst. 2 tr. zákoníku a jak na to ve spojitosti s tímto trestným činem opakovaně upozorňoval i Nejvyšší soud (srov. zejména rozhodnutí č. [52/2018-I](#). Sb. rozh. tr.). V daném případě je přitom možno konstatovat, že i kdyby skutečně byl správný závěr soudů nižších stupňů, že obviněný jednal s úmyslem nepřímým (ač takový závěr Nejvyšší soud, jak vyplývá ze shora uvedeného rozboru, za správný nepovažuje a neakceptoval jej), bylo by třeba se zabývat všemi souvisejícími okolnostmi daného případu, které podle všech ukazatelů by měly soudy nižších stupňů vést k tomu, že nejde o případ natolik společensky škodlivý, u něhož by nepostačovalo užít postihu podle jiného právního předpisu (zde zejména podle § 247 odst. 2 DŘ), a to zejména s ohledem na to, že šlo o ryze formální prohřešek osoby dosud bezúhonné, cizince, který se spoléhal na pomoc dalších osob při vyřízení úřední záležitosti, finanční úřad dále s daňovým subjektem nijak nekomunikoval, nevyzýval jej ke splnění, nevyužil možností, které mu skýtá daňový řád k vynucení splnění příkazu, daňový subjekt beztak žádný relevantní majetek, který by měl před finančním úřadem přiznat, neměl etc.

35. Ze všech shora rozvedených důvodů, zejména proto, že soudy nižších stupňů nedůvodně shledaly za naplněný znak zavinění ve formě nepřímého úmyslu, ač obviněný jednal jen z vědomé nedbalosti, Nejvyšší soud shledal námitky obviněného jako důvodné. Proto nemohlo odsouzení obviněného obstát a bylo třeba napadené usnesení odvolacího soudu i odsuzující rozsudek soudu prvního stupně zrušit.

V. Závěrečné shrnutí

36. Vzhledem ke všem shora zmíněným skutečnostem Nejvyšší soud vyhověl dovolání obviněného a zrušil podle § 265k odst. 1 tr. řádu usnesení Městského soudu v Praze ze dne 1. 7. 2020, sp. zn. 5 To

109/2020, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 12. 2. 2020, sp. zn. 2 T 173/2019, jakož i podle § 265k odst. 2 tr. řádu všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. řádu pak Obvodnímu soudu pro Prahu 4 uložil, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Ze shora uvedeného výkladu je přitom zřejmé, že při stávajícím skutkovém stavu zjištěném soudy nižších stupňů není možno obviněného pro žalovaný skutek odsoudit, protože nejsou naplněny veškeré nezbytné formální znaky trestného činu, který byl v zažalovaném skutku státním zástupcem spatřován.

37. Při novém projednání a rozhodnutí věci je pak soud prvního stupně a následně i odvolací soud vázán právním názorem Nejvyššího soudu vysloveným v tomto usnesení (§ 265s odst. 1 tr. řádu). Dovolací soud zároveň upozorňuje na zákaz změny k horšímu ve vztahu k předchozímu rozhodnutí učiněnému soudem prvního stupně, jak je vyjádřen v § 265s odst. 2 tr. řádu (tzv. zákaz reformationis in peius).

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)